

Omroepknoop moet nodig doorgehakt

DE VOLKSKRANT, FORUM, 4 MEI 2005 (PAGINA 13)

Antonie Dake

De publieke omroep is in staat van totale ontreddeering, betoogt Antonie Dake. De staatssecretaris moet daarom nu ingrijpen, vindt hij, en de werknemers van de omroep moeten eindelijk eens hun megafoon gebruiken en de oorverdovende stilte doorbreken.

(foto)

FOTO JOOST VAN DEN BROEK – DE VOLKSKRANT

Een van de belangrijkste publieke instellingen van ons land verkeert in de grootste crisis van zijn bestaan. Een onderneming die dagelijks miljoenen Nederlanders van informatie en vertier voorziet, is in een mijnenveld terechtgekomen, waaruit het alleen door een wonder of door daadkracht gered kan worden. En dit alles temidden van een oorverdovende stilte, zowel van de meeste omstanders als van de betrokken 3600 medewerkers. Terwijl de laatsten toch een aardige megafoon tot hun beschikking hebben.

Het gaat hier dus om de publieke omroep en om het bedrijf de publieke omroep. Van buitenaf gezien lijkt er misschien weinig aan de hand. Maar wie de moeite neemt de deksel te lichten, krijgt een beeld van onheilspellende ontreddeering en onmacht te zien.

Neem alleen al de bestuurlijke kant. De AVRO en de [NCRV](#) zitten zonder voorzitter en kampen met het weglopen van bestuursleden. De TROS heeft zich voor de zoveelste keer in de etalage gezet en is een verwarde winkeldochter aan het worden. Het hoogste orgaan van de publieke omroep, de raad van toezicht, moet met ingang van 1 september oprakken en heeft daarom in feite het bijtje nu al erbij neergegoid. De raad van bestuur tenslotte – aangevoerd door Harm 'ik ben de baas' Bruins Slot -hult zich in stilzwijgen en is achter de schermen op zoek naar gehoor in de [Tweede Kamer](#) en naar geld bij minister Zalm.

Wat dat geld betreft – om het rijtje 'verdere problemen' maar ergens te laten beginnen – dat baart grote zorgen, althans het gebrek eraan. Als er niets gebeurt, loopt de opbrengst van de [STER](#), goed voor ongeveer eenderde van de totale inkomsten van de publieke omroep tot 70 procent terug. In 2008 is er om het opgelopen tekort te dekken behoefte aan 180 tot 200 miljoen euro. De oorzaken van die te verwachten terugloop zijn bekend: een nieuwe (kapitaal)krachtige marktpartij, de zender [Ti e n](#), die in dezelfde reclamevijver gaat vissen, en die ook nog eens eredivisie-en andere voetbalrechten wegkaapt, waartegenover de [Champions League](#) te weinig financiële compensatie biedt.

Daar blijft het niet bij. Het kijkersaandeel van de publieke omroep loopt voortdurend terug, zodat het moeilijk wordt zelfs de naar beneden bijgestelde doelstelling van 33 procent te halen. Ook wordt geklaagd over de vergrijzing onder diegenen die blijven kijken. Ook daarom lagere reclame-inkomsten. Voeg hierbij het verlies aan draagkracht van de publieke omroep bij de volksvertegenwoordigers, die zich meer dan ooit realiseren dat het publieke Hilversum volstrekt ondoelmatig met zijn middelen omgaat, en het beeld van dreigende verloedering komt in volle scherppte naar voren. Of dat alles niet erg genoeg is, blijkt steeds Tv-kijkend gezin krijgt er met [Ti e n](#) nog een zender bij. meer dat er met de politieke aansturing van de publieke omroep iets mis is.

De eerst verantwoordelijke in het kabinet, staatssecretaris voor Media en Cultuur Van der Laan, kondigde vorig jaar juni aan dit voorjaar met 'een nieuwe inrichting van de publieke omroep' te komen. Het ziet ernaar uit dat die toezegging een gordiaanse knoop is geworden en dat Van der Laan bij het doorhakken ervan onvoldoende steun krijgt van haar ambtelijke apparaat, laat staan steun krijgt bij het voorwerp van haar zorg, de publieke omroep zelf.

Volgens ingewijden valt dat op te maken uit een ambtelijke notitie van het ministerie van OCW die circuleert. Daarin zouden op basis van het zogenaamde Paasakkoord marginale, weinig opwindende aanpassingen van het huidige bestuursmodel te vinden zijn: de veranderde samenstelling van de raad van toezicht, een wat aangepaste regeling voor de legitimatie van omroepverenigingen, een paar commissies (!) om amusement te toetsen, en wat ander bureaucratisch geritsel.

Het venijn zit in de staart: de financiering van de publieke omroep moet 'budgetair neutraal' blijven. Dat is dan fijn Haags voor behoud van de status quo: geen overheidsgeld erbij, maar ook geen reclame eruit. Dat laatste is cruciaal en politiek brisant. Reclamevrij maken van de publieke omroep is een van de harde punten voor de [VVD](#) om mee te werken aan de door Van der Laan gewenste herstructurering. Haar ambtenaren herhalen de mantra

dat zonder reclame-inkomsten de boel in elkaar zakt. Dat is aantoonbaar niet waar, en die mythe is al eerder goed onderbouwd doorgeprikt, maar het is inmiddels verworden tot een welles-nietes spelletje.

Daaraan en aan enkele andere zaken kan de staatssecretaris nu een einde maken:

Zij zou er – punt een – goed aan doen nu een instantie, die geen belang en wel gezag heeft, te laten nagaan onder welke voorwaarden, inclusief een drastische reorganisatie, de publieke omroep het zonder reclame kan stellen. Dat kan bijvoorbeeld aan het Centraal Plan Bureau gevraagd worden.

Verder zou zij – punt twee – daarbij speciale aandacht voor de nieuwsvoorziening moeten vragen. Aan de functie 'nieuws' binnen de publieke omroep wijden, naar verluidt, haar ambtenaren dezer dagen hoogdravende passages – 'onafhankelijke berichtgeving (is) cruciaal' – , maar dan moet daarvoor ook geld vrijgemaakt worden, zodat het Jo u r n a l een minder provinciale opvolger krijgt in het nieuwe omroepbestel.

Minstens even belangrijk is het – punt drie – dat Van der Laan het CPB (of wie ook) tevens de opdracht meegeeft het lanceren van een parlementair themakanaal via de derde tv-zender te bekijken. Nu willen de OCW-ambtenaren daar een 'jeugd en jongeren'(sic)-kanaal van maken. Dat is natuurlijk volstrekte onzin, alsof je die 'doelgroep' zo aan een touwtje krijgt. Bovendien riekt het naar een Hilversums opzetje het nu alom aanvaarde '3 naar 2'-model te torpederen.

Trouwens, twee jaar geleden al kwam de Vecai, de brancheorganisatie van de kabeltelevisie-sector, met een voorstel om (buiten 's lands kas om) Kamerzittingen en dergelijke landelijk via de kabel te verspreiden. Al een jaar ligt er een vaste lijnverbinding met het Westlandse kabelnet, van waaruit het gehele land nu al bediend kan worden. Met dank overigens aan de NOS, die telkens problemen maakt.

En wat die 3600 medewerkers betreft: zou daarvan niet een enkele waaghals het aandurven de eigen problematiek in een van zijn of haar programma's aan de orde te stellen?

Of blijft het bij die oorverdovende stilte?

Copyright: Dake, Antonie

Antonie **Dake** is auteur van het rapport Naar Een Andere Publieke Omroep